

JOBBÁGYI GÁBOR*

CSALÁDHÁBORÚ

1. Az alapprobléma

Hazánkban 4–5 éve kemény elméleti és jogalkotási vita és harc folyik *a család* fogalma körül.

A vita korántsem csak elméleti; a fogalom meghatározásának nagyon komoly jogalkotási és joggyakorlati következménye van, s ezáltal kihat a társadalom életére is.

A kiinduló gond, hogy a magyar jog a legutóbbi időkig kísérletet sem tett a család pontos törvényi megfogalmazásaira. Ennek oka kettős.

- A jelenlegi európai jogrendszerekben (s ezt megelőzően az egyházi jogokban is) vitathatatlan, s egyértelmű volt, hogy egy férfi és egy nő házasságát szabályozzák, mely szintén pontosan szabályozott *rokoni kapcsolatokat* teremt, mindezekből értelemszerűen következett, hogy *a házasságban élő szülők és vérszerinti – vagy örökbefogadott gyermekek között a legszorosabb a kapcsolat, vagyis ők alkotják a családot.*
- Mindez elfogadott volt az európai jogi kultúrkörben, s nem volt vitatható az sem, hogy a családban élés a legelőnyösebb a társadalom s az egyén számára; szociális, demográfiai, nevelési szempontból is. A családi kapcsolatokra épül a törvényes öröklési rendszer, a tartási kötelezettségek, a házasságon alapuló apasági vélelem, számos szociális juttatás.
- A család törvényi meghatározásának hiánya űrt teremtett. Az utóbbi évtizedekben kétségtelen, megnőtt a különböző nemű, majd az utóbbi időben az azonos nemű élettársak száma. Mindkét csoport véleménye, hogy ők voltaképpen a gyakorlatban *családot alkotnak*, ezért fokozato-

---

* Egyetemi tanár, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, Magánjogi és Kereskedelmi Jogi Tanszék.

san ugyanolyan jogokra és kedvezményekre tartanak igényt, mint a férfi és nő házasságán alapuló családok. Ugyanakkor az élettársak elutasítják a házasságkötésből származó jogi kötelezettségeket (pl. hűség kötelezettsége, s az ebből eredő apasági vélelem és tartási kötelezettség).

A különmű s azonos mű élettársi kapcsolatokat családi szintre emelő törekvések komoly politikai támogatást kapnak itthon és külföldön. Ennek nehezen titkolható eredménye a 'klasszikus' férfi és nő házasságán alapuló s gyermekeikkel alkotott család gyakorlati szélesítése, ennek minden előre látható negatív társadalmi következményével.

E folyamat hazánkban a jogalkotásban először a *család fogalom bővítésével*, majd erre visszahatásként a családfogalom *klasszikus formára* való szűkítésével alakult ki a „*családháború*” a *család fogalma körül*.

2. Előzmények

Mint korábban írtuk, a család fogalmát a legutóbbi időkig nem határozta meg a magyar jog, s nem lehet nyomát lelteni a nemzetközi egyezményekben s a nemzeti jogalkotásban sem.¹

A továbbiakban a magyar jogirodalom meglehetősen szűk családfogalmait elemezzük.

A magyar jogi népszokások szerint; „A család fogalmán a társadalom zárt, vérségi alapon (házasság) útján létrejött, társadalmilag elismert és szabályozott [...] tartósan elismert csoportját értjük.”²

A régi jogban is létezett a „vadházasság”, ami férfi és nő tartós együttélését jelentette, egyházi, majd állami házasságkötés nélkül.

Tartóssá azonban nem válhatott ez a kapcsolat, mert a közösség házasságkötésre szorította a párokat, vagy felszámolták a kapcsolatot. A XIX. században

¹ E helyett általában kimondják a család védelmének elvét, pl. Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 16. cikk (3) bekezdése azt, hogy a család a társadalom alapja. Ennél tovább megy a Spanyol Alkotmány (1978), melynek 32 cikke kimondja „A férfi és a nő a teljes jog-egyenlőség alapján jogosult házasságot kötni.” S a Litván Alkotmány (1992) 38. cikk (2)–(3) bek. „A család az anya, az apa, és a gyermek az állam védelme, s gondoskodása alapján áll”. „A házasság a férfi és a nő szabad döntésével jön létre.” *Nemzeti Alkotmányok az Európai Unióban*. Budapest, KJK, 2005. Megjegyzendő, hogy a Szentoszok dokumentumai sem adnak pontos családfogalmat, sokkal inkább a család funkcióiról, fontosságáról szólnak (pl. Családjogi charta 1983.).

² TÁRKÁNY SZÜCS Ernő: *Magyar jogi népszokások*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2003. 407.

azonban már terjedt, pl. a falusi lakosság (csak) 8–10 ezreléke élt ilyen kapcsolatban³.

A magánjog tudományában először Almási Antal határozta meg a család fogalmát; „A család a házastársaknak és a rokonoknak a tárgyi jog által elismert köteléke.” Jogi tények alapítják a köteléket; a házasság, a leszármazás, az örökbefogadás s az apaság elismerése.⁴ Jellemző a család fogalmának törvényi hiányára, hogy a Csjt. Magyarázata még 2001-ben is Almási Antal családfogalmát ismétli egyedülként.⁵

Lényegében azonos meghatározást tartalmaz a Magyar Értelmező Kéziszótár: „Szülők és gyermekek (és legközelebbi hozzátartozóik) közössége”. „Családalapítás: Férfi és nő házasságkötése (azért, hogy gyermekük legyen).”⁶

Természetesen a magyar polgári jogban létezik néhány családfogalom meghatározás Nizsalovszky Endre szerint: „A család általános fogalmához közös elődöktől – házastársaktól – vagy legalább egy közös elődtől a leszármazóknak az elődökkel (előddel) és egyenes irányban fennálló tartós magatartásukra, viszonylag kis társadalmi egységet alkotó többé-kevésbé szervezett kapcsolatát kívánhatjuk meg...” Házasságot viszont csak férfi és nő köthet, s ehhez „a kapcsolat megengedettséget és társadalmi elismertséget” kell felállítanunk követelményként.⁷

Lábady Tamás szerint „A család alapja a házasság. A házasság az a természetes intézmény, amely férfi és nő komplementer (egymást kiegészítő) bensőséges életközössége... és tipikus környezete az élet továbbadásának.”⁸

Befejezésül csak egy ‘klasszikus’ családfogalom külföldi szerzőtől – igaz 50 év távlatából; (család) „egy férfi és egy nő és a gyermekeikkel többé-kevésbé tartós társadalmilag elismert köteléke egyetemes jelenség, mely mindenütt, minden társadalomban és társadalmi típusban előfordul.”⁹

³ TÁRKÁNY SZÜCS (2. lj.) i. m. 253.

⁴ ALMÁSI Antal: Bevezetés. In: SZLADITS Károly (szerk.): *Magyar Magánjog II. Családi jog*. Budapest, Grill Károly Kv., 1940. 1.

⁵ CSÜRI Éva Katalin – SÁRI PÉTERNÉ VASS Margit: *A családjogi törvény magyarázata*. Budapest, KJK. 2001. 44.

⁶ JUHÁSZ József – SOLTÉSZ Katalin – PUSZTAI Ferenc – GERSTNER Károly: *Magyar Értelmező Kéziszótár*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2003. 177.

⁷ NIZSALOVSKY Endre: *A család jogi rendjének alapjai*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963. 22–23.

⁸ LÁBADY Tamás: *A magyar magánjog általános része*. Pécs, Dialóg Campus, 1997.

⁹ LEVI STRAUSS Claude: *The Family*. New York, Oxford University Press, 1956. 261–285. Cit. *Család lexikon*. Budapest, Szent István Társulat, 2012. 100.

Lényegében összhangban van az előzőkkel e sorok szerzőjének is a családfogalma; „A család egymással szeretetben, együttműködésben, szolidaritásban, egymásra utalt és egymásért felelős személyeknek tartós személyi közössége, amelynek alapja jogilag törvényes párkapcsolat (házasság), vérségi kötelék vagy jogi aktus (pl. örökbefogadás).” Ugyanakkor – a mai élet változatossága miatt többfajta családtípust különböztetünk meg napjainkban (teljes család, többgenerációs család, vegyes család). Nem vitatom, hogy a különböző nemű élettársak kapcsolatából származó gyermeket családjogi kapcsolat fűzi szüleikhez.¹⁰

A több mint félévszázados – társadalmi változásoktól független – jogtudományi megállapításoktól a következőket összegezhajük.

A családot szülök és gyermekeik közössége alkotja. A szülök kapcsolata törvény által elismert házasságon alapul, ugyanakkor vitathatatlan, hogy ha a különmemű élettársak kapcsolatából gyermek születik, vagy egyedülállónak van gyermeke bármi okból (özvegy, művi megtermékenyítés, egyedülálló gyermeke) a gyermekeket szülőjével – vagy szüleikkel – családjogi kapcsolat köti össze.

E jogi fogalomból következik, hogy a gyermek nélküli különböző nemű, s az azonos nemű élettársak kapcsolata nem tekinthető családnak. (E ‘szűkítésből’, melyet már tartalmaz az új Alaptörvény, illetve a már elfogadott, de még hatályba nem lépett új Ptk. tartalmaz, robbant ki a ‘családháború’ ld. később.)

3. A családháború

A család fogalma körüli éles vita akkor kezdődött, mikor a 2009. évi CXX. törvény (a hatályba nem lépett Ptk.) a *Családjogi könyvbe* beemelte a bejegyzett élettársi kapcsolatot s az élettársi kapcsolatot. Ezzel a két intézmény ‘kvázi’ a család szintjére emelkedett. Egyben *közeli hozzátartozónak* minősítette a *bejegyzett élettársat* (s annak gyermekét, s a szülő bejegyzett élettársát) *hozzátartozónak az élettársat* (ld. 2009. évi CXX. törvény Hetedik könyv 7:2. §).

A megoldás azonban nem volt előzmény nélküli. Bár az 1959. évi IV. törvény eredeti szövege nem szól az élettársakról, az 1977. évi IV. törvénnyel való mó-

¹⁰ JOBÁGYI Gábor: *Személyi és családi jog*. Budapest, Szent István Társulat, 2012. 182. 188–189.

dosítás során már beemelték a kapcsolatot a polgári jogi társaság szabályai közé (578/G. §).¹¹

Ekkor még csak férfi és nő élettársi kapcsolatáról szólt a Ptk., viszont az Alkotmánybíróság (15/1995. Abh.) alkotmányellenesnek minősítette, hogy csak férfi és nő élhet ebben a kapcsolatban. Ezután az 578/G. § mellőzte az élettárs fogalmának meghatározását, viszont a 685/A. § már hozzátartozónak minősíti az élettársakat, akik „*két házasságkötés nélkül közös háztartásban érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő személyt*” jelentenek. (Ezzel de facto élettársi kapcsolat körébe vonta a törvény az azonos nemű élettársakat).¹²

Ekkor még nem indultak nagyobb viták; az élettársi kapcsolatról nem szólt a Ptk. és a Csjt. részletesen, az élettársi kapcsolatot nem törekedtek a család körébe vonni, s az élettársak nem kaptak a házastársakhoz hasonló jogokat.

A vihar a 2007-es törvénnyel kezdődött (a bejegyzett élettársi kapcsolatokról). A törvényhozó itt együtt kívánta generálisan szabályozni az azonos és a különmemű élettársak helyzetét – csupán néhány kivételt említve a házastársaktól. Ezzel *kezdődött a különböző élettársi kapcsolatok családjogi szintre emelése*. Ezt a törvényt ugyan megsemmisítette az Alkotmánybíróság, a 154/2008. (XII. 17.) AB határozatával, de nyitva hagyta a lehetőséget, hogy a bejegyzett (azonos nemű) élettársak kapcsolatát újra rendezze a törvény.

Ez meg is történt a 2009. évi XXIX. törvénnyel, ahol az azonos nemű élettársak szinte azonos jogokat kaptak a házastársakkal (ld. pl. az 1959. évi IV. tv. öröklési részének módosítását. Ezt a törvényt az Alkotmánybíróság már teljes mértékben alkotmányosnak találta).

A 2009. évi XXIX. törvényt megelőzően került nyilvánosságra Vékás Lajos szerkesztésében a Szakértői Bizottság Javaslat a Új Polgári Törvénykönyv Tervezetében,¹³ mely az élettársi jogviszonyt a Családjogi Könyvben helyezte el, s a bejegyzett élettársakat – a későbbi törvénnyel szinte egyezően – a házastársak státuszára emeli (3:87. §). Itt azonban meg kell említenünk a törvény egyik hatalmas koherencia zavarát a sok közül. Míg a 3:88. § (1) bek. b. pont

¹¹ Ezzel kapcsolatos fenntartásaimat kifejeztem a 10. lj. alatt, 189. és Jogi káosz felsőfokon – az élettársi kapcsolat hatályos magyar szabályozása c. cikkemben, *Jogtudományi Közöny*, 2011/2. 117. (Nyilvánvaló, hogy P.J.T.-nek nem születhet gyermeke.)

¹² Jegyezzük meg itt rögtön azt a kemény ellentmondást, hogy a hatályos 2009. évi XXIX. tv. a bejegyzett élettársi kapcsolatról a bejegyzett élettársat a házastársal egy sorba emeli öröklési jogi szempontból – ez okból így módosították az 1959. évi IV. tv.-t, viszont a 2009. évi CXX. tv. nem szól a bejegyzett élettárs örökléséről. Akkor örökölt volna, vagy nem? (Mivel a 2009. évi CXX. tv. ‘felülírta’ volna az 1959. évi IV. tv.-t, sőt a 2009. évi XXIX. tv.-t is.)

¹³ Ld. részletesen JOBBÁGYI Gábor i. m. (11. lj.) és VÉKÁS Lajos (szerk.): *Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv Tervezetéhez*. Budapest, CompLex, 2008. 3:86. §–3:88. § és 3:89. §–3:103. §

az élettársra vagy bejegyzett élettársra (a 2009. évi XXIX. törvény a különmű élettársakra a „regisztrált” élettársak kifejezést használja) – törvény ellenkező rendelkezése hiányában – a házastársakra vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni, holott a 2009. évi Ptk. 6:62. § csak az „élettárs” örökléséről ír, s nem szól sem a bejegyzett, sem a regisztrált élettárs örökléséről. (Ezt jelzem a 12. számú lábjegyzetben is.)

A 2010-ben hivatalba lépő Kormány hatályon kívül helyezte a 2009-ben elfogadott Ptk.-t, s ezáltal konfliktusba került a korábbi Kormány immár ellenzékben lévő képviselőivel. A Családjogi könyvvel kapcsolatban viszont konfliktus alakult ki Vékás Lajos professzorral is, mert kiderült, hogy a Családjogi Könyvet – s benne az élettársi kapcsolatokat – másként kívánják szabályozni, mint a Tervezetet újra előkészítő Bizottság javaslata.

Az új Kormány és Országgyűlés törvényileg kívánt elébe menni a vitáknak, ezért megalkotta a Családok Védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvényt (Csvt.), melynek 7. §-a – szemben a hatályon kívül helyezett 2009. évi Ptk.-val – a ‘klasszikus’ módon határozta meg a család fogalmát, majd a 8. §-ban – szemben a módosított 1959. évi IV. törvénnyel, a hatályos Ptk.-val – az örökösök közé nem vette fel a bejegyzett élettársat.

Ezt a két szakaszt azonban az Alkotmánybíróság 2012-ben előbb felfüggesztette, majd megsemmisítette.

A két döntés rövid indoka az volt, hogy törvényhozó „túl szűkre szabta a család fogalmát”, másrészt a Csvt. 8. §-a szemben áll a hatályos Ptk. öröklési jogi szabályaival, s ez jogbizonytalanságot okoz.¹⁴

Eközben már zajlott az új Ptk. Országgyűlési vitája. Ekkor még a Kormány változatlanul terjesztette elő a Kodifikációs Bizottság Ptk. Tervezetét. Ez a Tervezet változatlanul a Családjogi Könyvben kívánta elhelyezni a bejegyzett élettársi s az élettársi kapcsolatot, mindkét formát széleskörű jogokkal felruházva. Az öröklési jogi részben a bejegyzett élettárs, az élettárs örökösként szerepel, előbbi közeli hozzátartozó, utóbbi hozzátartozó az értelmező rendelkezések szerint. Ezzel a Kormány – úgy tűnik elfogadva az Alkotmánybíróság, a Kodifikációs Bizottság koncepcióját – elfogadja a 2009. évi bejegyzett élettársakról szóló törvényt.

A családháború ekkor magasabb fokozatra és hevességre kapcsol. A Kormánypárti frakciók (de különösen a KDNP) nem támogatták a Kodifikációs Bizottság s a Kormány ezen tervezetét e vonatkozásban.

Hogyan is csoportosíthatók a vitatkozó, szembenálló felek?

¹⁴ 31/2012/IV.29/ABh. és AB. II. 3012/2012.

A 'klasszikus' családfogalmat képviseli:

- ma már a kormánypárti frakciók és a kormány,
- az évezredes szokásjog, s az 1959. évi IV. tv. eredeti szövege,
- a magyar hagyományos magánjogtudomány,
- az Alaptörvény IV. módosítása.

A 'bővített' családfogalmat képviselik:

- a 2009-ben elfogadott Ptk., ezt megelőzően a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvény
- ennek nyomán a módosított 1959. évi IV. tv. szabályai,
- az Alkotmánybíróság (igaz több ellenvéleménnyel),
- a jelenlegi balliberális ellenzék,
- a jelenlegi Kormány 2012 júliusában előterjesztett T7971 törvényjavaslata, mely változatlan formában terjesztette elő a Ptk. Kodifikációs Bizottságának javaslatát (igaz a Bizottságban is voltak ellenvélemények, pl. Dr. Lábady Tamásé),
- Prof. Em. dr. Vékás Lajos akadémikus a Magyar Jog 2013. januári számában megjelent cikkében (ld. később).

A vitát különösen érdekessé tette az Országgyűlésben, hogy a kormánypárti KDNP képviselőcsoport valamennyi tagja által írt módosítást terjesztett elő, melyet a FIDESZ-frakció több tagja is hallgatólagosan támogatott. (Így az a ritka helyzet állt elő, hogy a Kormány, s a Kodifikációs Bizottság javaslatával szemben nem az ellenzék, hanem kormánypárti frakció s képviselők terjesztettek elő javaslatot.)

A KDNP javaslat lényege, hogy gyakorlatilag átveszi a Csvt. 7–8. §-ában megfogalmazottakat, az élettársak kapcsolatát az eddigi gyakorlatnak megfelelően a Kötelmi jogi Könyv egyes szerződéseinek körében helyezi el, s nem szól a bejegyzett élettársi kapcsolatról – mivel ezt külön törvény rendezi.

Az éles vita nagyjából az Országgyűlés Bizottságaiban s a nyilvánosság előtt zajlott.

Végül az új Ptk. – véleményem szerint – kompromisszumos megoldást alkalmazott.

„Az élettársi kapcsolat családjogi hatásai” című rész a Családi jogi könyvbe került elhelyezésre, akkor, ha az élettársi kapcsolatból gyermek született, további feltételek teljesítése esetén élettársi tartásra s a lakáshasználatra ad jogot a Ptk. (4:86. § – 4:95. §) az élettársnak.

Az élettársi kapcsolat egyebekben az egyes szerződések körében került rendezésre (6:514§, 6:517§). Itt egyrészt megtalálható az élettársi kapcsolat fogalma, vagyoni jogi rendszere s a kapcsolat szerződéses lehetőségének fő szabályai.

Ez a szabályozás lényegében egyezik az eddigi gyakorlattal, mert a korábbiakban sem vitatta el senki azt a jogot az élettársaktól, hogy vagyonukkal szabadon rendelkezhetnek – így egymás javára végintézkedést is tehetnek.

Ezt követően az Országgyűlés – nyilván azért, hogy megelőzze az Alkotmánybíróság újabb megsemmisítő határozatát az új Ptk. családfogalmáról – az Alaptörvénybe foglalta a család fogalmát. /Alapvetés L cikk; „Magyarország védi a házasság intézményét, mint férfi és nő között önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot, mint a nemzet fennmaradásának alapját. A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony.”

Két elemet ki kell emelni az új Ptk.-ból.

- A gyermeket nevelő élettársak s gyermekük kapcsolata eddig is családjogi jogviszony volt, mert vonatkoztak rá a Csjt. szülői felügyeletre vonatkozó szabályai. Ennek a kapcsolatnak a Családjogi Könyvben való elhelyezése helyes. A gyermek nélküli élettársak – beleértve az azonos neműeket – nem tekinthető családnak, elhelyezésük az egyes szerződések körében indokolt, csakúgy, mint eddig. Az ő esetükben senki nem vitatja, hogy kapcsolatukat külön szerződéssel rendezhetik, beleértve a tartást és a lakáshasználatot is.
- Ha az élettársak kapcsolatából gyermek született, törvény alapján több-letjogokat kaptak az élettársi tartás s a lakáshasználat tekintetében.

Az új Ptk. nem szól a bejegyzett élettársi kapcsolatáról nevesítetten – mivel róluk külön törvény szól – viszont értelemszerűen vonatkoznak a kapcsolatra az élettársi kapcsolatról szóló részek. Viszont meg kell jegyezni, hogy ezzel továbbra is fennáll az új Ptk. s a fenti törvény közötti komoly összeütközés, mert a 2009-es törvényben gyakorlatilag házastársi ‘státuszba’ helyezték a bejegyzett élettársakat.

Itt jegyezzünk meg egy újabb érdekességet. A Ptk.-hoz fűzött indokolás *a tervezethez benyújtott indokolást tartalmazza*, s nem az elfogadott szöveg indokolását. Ebből különös érdekességek származnak; pl. a törvénytörvény nem szól a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az indokolás viszont magyarázza a Ptk.-ban nem létező szabályokat.

Az új Ptk. – szemben a Tervezettel – csak az élettársakat minősíti hozzátartozónak (8:1. § (1) bek.).

Az új Ptk. vitájának lezárása, s a módosító javaslatok elfogadása után, a zárószavazás előtt dr. Vékás Lajos a Magyar Jogban tanulmányt jelentetett meg, éles bírálatot fogalmazva meg a családjogi módosításokkal kapcsolatban, lehetőség-

ként felvetve az Alkotmánybíróság megsemmisítő határozatát.¹⁵ A bírálókat elérte az Országgyűlés a módosításokkal együtt elfogadta az új Ptk.-t.

Befejezésül meg kell állapítani, hogy nehezen érthető a fenti sorok szerzőjének és többeknek az a komoly küzdelme, melyet az élettársi kapcsolatok „család” státuszára való emeléséért folytatnak. Az élettársak ugyanis a *kapcsolat jellegéből* adódóan több ki nem küszöbölhető hátránnyal rendelkeznek a házastársakkal szemben:

- Az élettársi kapcsolat esetén nem követelmény a *hűség*, ami házastársak esetében kötelezettség – s véleményem szerint – ebből következik az apaság vélelme, s a törvényes öröklés rendszere.
- Vagyis élettársi kapcsolat esetén a férfinak elvileg el kell ismernie apaságát – ha nem, pert kell indítani. Ha időközben a férfi eltűnik a világban, se apa, se tartásdíj, se öröklés a gyermek oldalán.
- Az élettársi kapcsolat megszűnése esetén nagyságrendekkel bonyolultabb a vagyonszétválás megszűntetése – szerződés hiányában –, mint a házasság megszűnése esetén.
- Érv a fenti nézet képviselőinél, hogy napjainkban kb. a gyermekek 20%-a élettársi kapcsolatból születik. Ez tény. Ezt az adatot azonban úgy is értékelhetjük, hogy a gyermekek többsége ma is házasságban születik. Ennek oka valószínűleg, hogy a házastársak kapcsolata stabilabb, jogaik, érdekeik – beleértve a gyermekét – sokkal jobban védhető a társadalom részéről.
- Lábady Tamás helyesen állapítja meg; „Az élettársi kapcsolat a „nem házasság” választása [...] Aki a „nem házasságot” választja, azért teszi, mert nem kívánja magára nézve érvényesíteni a házasság és család belső jogi rendjét és joghatásait.”¹⁶ Tegyük hozzá a szerző logikus érvéhez; ha a felek tudatosan a „nem házasságot” választják, miért kell a jogalkotónak a családi státuszhoz kapcsolódó védetségben előnyökben részesíteni a párokat.

Ezért megkockáztatok egy súlyos megállapítást; azok, akik az élettársi kapcsolatok minden formáját a házasságon alapuló család szintjére kívánják emelni, ténybelileg rosszabb helyzetbe biztatják az élettársakat, mely rosszabb helyzet, jogi eszközökkel kiküszöbölhetetlen.

¹⁵ VÉKÁS Lajos: Bírálókat és jobbitó észrevételek az új Ptk. kapcsán. *Magyar Jog*, 2013/1. 1–8.

¹⁶ LÁBADY Tamás: Fésületlen gondolatok az új polgári törvénykönyv negyedik családjogi könyvéhez és a családok védelméről szóló sarkalatos törvénytervezethez. In: TATTAY Levente – POGÁCSÁS Anett – MOLNÁR Sarolta (szerk.): *Pro Vita et Scientia. Ünnepi kötet Jobbágyi Gábor 65. születésnapja alkalmából*. Budapest, Szent István Társulat, 2012. 158.

A kérdést azonban nem tekinthetjük lezártnak:

- a kérdés a kézirat lezárásakor, hogy az Európa Parlament „a magyar kérdés” megvitatásban megvitatja-e az Alaptörvény „család” fogalmát;
- az új Ptk. hatálybalépéséig megoldható az új Ptk. és a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvény közti súlyos koherenciazavar.

Így a „családháború” valószínűleg nem ért véget, csak a fegyvernyugvás áldott napjait éljük.